

Nog maar drie jaar bestaat de Kringloopwijzer. Op termijn moet het systeem ruimte geven om bij efficiënte boeren meer mest op eigen land te kunnen uitrijden. Frans Aarts, één van de grondleggers van de Kringloopwijzer, adviseert loonwerkers het voortouw te nemen om de prestaties op het veld te verbeteren. "Zij moeten de grond- en gewasspecialist van de veehouder worden."

"De loonwerker moet zich ontwikkelen als teeltadviseur"

Frans Aarts, onderzoeker melkveehouderijsystemen Wageningen University & Research

De veehouderij staat de komende jaren voor een enorme uitdaging en de loonwerker kan daarin een grote rol spelen. Dat is de overtuiging van Frans Aarts, onderzoeker op Wageningen University & Research en al jaren verbonden aan het project Koeien & Kansen. Een spin-off daarvan is de Kringloopwijzer. Nog maar drie jaar geleden is dit systeem geïntroduceerd om op melkveehouderijbedrijven te komen tot een beter inzicht in de mineralenstroom (zie ook het artikel op pagina 28 en 29). Mensen die al wat langer in de sector rondlopen, zal de overeenkomst met het vroegere Minas niet ontgaan. "Dat klopt, maar Minas was in opzet ook een prachtig systeem. Toen onder druk van de belangengroepen de politiek zich er ook mee ging bemoeien en niet op basis van wetenschappelijke feiten, maar op wensen van de sector berekeningen ging aanpassen, ging het fout. Fosfaatkunstmest werd uit de berekeningen weggelaten en de diercorrectie als aftrekpost verhoogd. De ambtenaren in Brussel zijn namelijk niet gek. Die weten heel goed hoe het werkt en of iets wetenschappelijk verantwoord is."

Aarts waarschuwt daarom op voorhand al belangengroepen en andere partijen die denken dat met slimmigheidjes wat te winnen is om dat niet met dit systeem te doen. "Waar we nu mee werken, is volledig wetenschappelijk verantwoord. Op de Koeien & Kansen-bedrijven hebben we de mineralenstromen heel nauwkeurig in beeld gebracht. Daar hebben we elke maand een meetweek, waar we alles registreren: opbrengst van het grasland, hoeveelheid voer voor het voerhek en productie. Op basis daarvan kunnen we voor een bedrijf heel precies vaststellen hoe efficiënt er wordt gewerkt."

Over het nieuwe systeem heeft Aarts regelmatig contact met de ambtenaren in Brussel. "Daar worden dit soort initiatieven echt toegejuicht, want daar zitten zeer deskundige en goed geïnformeerde ambtenaren. Die zijn juist enthousiast over systemen waarbij je per bedrijf kijkt naar de mineralenstroom. Daar is ook zeker bereidheid om de bemestingsnormen aan te passen aan de prestaties van een bedrijf. Dan moet je daar als bedrijfsleven echter wel serieus mee omgaan en het systeem niet aanpassen aan de gewenste uitkomsten, maar vertrouwen op wetenschappelijke proefresultaten."

Het perspectief dat hij daarmee schetst, is aantrekkelijk voor veel veebedrijven. Het belooft de ondernemers die erin slagen om uit het voer dat

ze zelf laten groeien en uit wat ze aankopen veel melk te produceren. Wie dat goed voor elkaar heeft, zal in eerste instantie meer kunstmest mogen gebruiken, voorspelt Aarts, "Maar op termijn zal dat ook gelden voor mest. Zeker als we het systeem goed borgen."

Juist om zaken goed te borgen, komt ook het wegen van de opbrengst in beeld, stelt Aarts. "Als we per perceel bepalen hoeveel gras of maïs eraf komt, weet je eindelijk hoe goed je het doet. Al is goed misschien niet het juiste woord nu we in Nederland op veel graspercelen nog steeds niet meer dan tien ton droge stof per hectare produceren. Schrikbarend als je bedenkt dat we in de akkerbouw al tien ton suiker per hectare weten te produceren."

"Ambtenaren in Brussel weten heel goed hoe wij met regels omgaan."

Het illustreert volgens Aarts de geringe aandacht die er de afgelopen jaren is geweest voor de productie van voedergrassen. "Terwijl we in de akkerbouw sinds de jaren zeventig een verdubbeling van de opbrengst zien, is die vooral op grasland gelijk gebleven. Toen spraken ze van tien ton per hectare en dat doen we nog steeds."

In die nieuwe aandacht voor grasland moeten cumelabedrijven een grote rol spelen, vindt Aarts. "De veehouders hebben de loonwerkers hard nodig om die extra productie te halen. Als sector kun je daarmee werken om uit de prijzenslag te komen. Volgens de mensen van Koeien & Kansen en andere deskundigen moet het mogelijk zijn om de graslandproductie tot 2020 met minimaal vijftien procent te verhogen. Dat zou ook voor de maïs moeten kunnen, want ook daar zitten we nog lang niet op het maximaal haalbare."

Vijftien procent betekent gemiddeld twee procent per jaar. Een uitdaging die volgens Aarts haalbaar moet zijn. Zelfs met de nog wat scherpere bemestingsnormen moet dat kunnen, stelt hij. "We hebben natuurlijk de afgelopen jaren al wel een slag gemaakt, want we zijn van 450 kilogram stikstof uit kunstmest per hectare al gezakt naar 170 kilogram. Zonder productieverlies, dus dat laat zien dat we vooral de dierlijke mest veel efficiënter zijn gaan inzetten. Maar om de productie nu

verder te verhogen, is kennis en kunde nodig. Loonwerkers hebben die of moeten die ontwikkelen. De machines hebben ze al en veel van het werk wordt ook door hen gedaan. De uitdaging in de komende jaren is om daar ook een stuk teelt bij te nemen." Wat op korte termijn volgens Aarts belangrijk is, is om in beeld te brengen hoe de productie per perceel is. "Uit metingen blijkt dat sommige percelen nu acht ton gras per jaar opleveren, terwijl een naburig perceel tot het dubbele komt. Natuurlijk zie je dat wel op de hakselaar, maar op de kuil wordt veel verdoezeld. Door te gaan meten en dat per perceel te registreren, kun je met de boer in gesprek over mogelijkheden om dat te verbeteren. Maak afspraken dat je gaat proberen om dat te verhogen en probeer je daar ook financieel van te profiteren?"

"Op grasland is de productie nog net zo hoog als in 1970. In de akkerbouw is die verdubbeld."

Aarts adviseert loonwerkers om zich de komende jaren nog nadrukkelijker met de bemesting bezig te gaan houden. "Bedrijven zijn al verplicht om een bemestingsplan te maken, maar dat is nu vaak een standaardformulier, terwijl daar veel meer mee te doen is. In plaats van op alle percelen even veel mest per hectare zou je veel meer naar de bodemanalyses moeten kijken en daar je bemestingsplan op aanpassen. Bijvoorbeeld door op een perceel met een lage fosfaattoestand extra drijfmest te brengen en wat minder kunstmest. Op een perceel met een hoge fosfaattoestand kun je dan wat minder drijfmest doen en wat meer kunstmest. Binnen Koeien & Kansen werken we al aan een geautomatiseerd systeem om per perceel de gegevens van het grondonderzoek in te lezen. Op de digitale kaart zie je dan precies wat er moet gebeuren, bijvoorbeeld een bekalking, extra kali of zuinig met fosfaat. Als je dat als loonwerker op je neemt, heb je gelijk een basis om in de winter in gesprek te gaan. Je maakt een plan en gaat samen met de veehouder werken aan hoge en efficiënte producties.

Aarts hoopt echt dat loonwerkers zich daarin verdiepen. "Als je het goed doet, kun je veel eer van je werk krijgen, maar dan moet je net wat meer willen dan alleen het gras goed in de kuil krijgen. Dan moet je je als loonwerker wel willen ontwikkelen als teeltadviseur. Dat zou passen bij de fanatiekelingen die de landbouw nu al plagen; mensen die nauwelijks naar tijd kijken en altijd doorwerken om het beter voor elkaar te krijgen. Dat zie je bij onderzoekers, bij adviseurs, maar ook bij loonwerkers. Buitenstaanders staan daar met open mond naar te kijken. Maar dan moet je als loonwerker niet alleen naar de machines kijken. Dan moet je de veehouder ook helpen om zijn prestaties op het veld te verbeteren. Daar zit de rol en de winst van de loonwerker in de Kringloopwijzer."

TEKST & FOTO: Toon van der Stok